

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 15 december 2020

Mål nr

Ö 6118-19

PARTER

Klagande

MM

Ombud: Advokat SR

Motpart

TR

Ombud: Advokat DM

SAKEN

Adoption

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts beslut 2019-10-31 i mål ÖÄ 1368-19

Dok.Id 191782

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen ändrar hovrättens beslut och avslår TRs ansökan om adoption.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

MM har yrkat att Högsta domstolen ska avslå TRs ansökan om att få adoptera SR.

TR har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund

1. TR har ansökt om att få adoptera SR, född 2011. TR lever sedan 2012 tillsammans med SRs mamma CR, som är ensam vårdnadshavare för pojken. CR har samtyckt till adoptionen. MM, som är SRs biologiska pappa, har motsatt sig adoptionen.
2. Tingsrätten bedömde att en adoption skulle vara till SRs bästa och biföll ansökan. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Vad målet gäller

3. Målet gäller bedömningen av när en styvbarnsadoption är lämplig.

Den rättsliga regleringen

4. Genom lagstiftning 2018 infördes nya regler om adoption av ett barn i 4 kap. föräldrabalken. Syftet var att modernisera och förtydliga regleringen med utgångspunkt i ett barnrättsperspektiv och att anpassa lagstiftningen till Barnkonventionen (se prop. 2017/18:121 s. 37).

5. Vid alla frågor som rör adoption av ett barn ska barnets bästa ges störst vikt (1 §). Ett barn får adopteras endast om det med beaktande av samtliga omständigheter är lämpligt. Vid bedömningen av om en adoption är lämplig ska barnets behov av adoption och sökandens lämplighet att adoptera särskilt beaktas (2 §).

6. Barnet ska få information och ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör adoptionen. Åsikterna ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Den som har fyllt 12 år får – som huvudregel – adopteras endast om han eller hon samtycker till adoptionen. Innan ett samtycke lämnas ska den som sökanden vill adoptera få information om innebörden av en adoption och av ett samtycke (7 §).

7. En make eller sambo får med sin makes eller sambos samtycke adoptera hans eller hennes barn (6 §). Ett barn får – som huvudregel – inte adopteras utan samtycke från den förälder som är vårdnadshavare (8 §). En adoption förutsätter däremot inte samtycke från en biologisk förälder som inte är vårdnadshavare men han eller hon ska ges tillfälle att yttra sig (18 §).

Lämplighetsprövningen

8. Ett barn får adopteras endast om det med beaktande av samtliga omständigheter är lämpligt. Barnets bästa ska då ges störst vikt. Det innebär att inga andra intressen, såsom en förälders intressen eller sökandens önskningsar, får gå före barnets bästa. Barnets bästa är alltså det viktigaste – men inte det enda – intresset att väga in i lämplighetsbedömningen.

9. Barnets behov av adoption är en av de två omständigheter som lyfts fram i lagtexten och som särskilt ska beaktas vid lämplighetsbedömningen. Här gör sig olika aspekter gällande vid olika slags adoptioner. Syftet med en styvbarns adoption är ofta att bekräfta en bestående familjebildning; barnet

ingår redan i en familj men adoptionen förväntas skapa större trygghet och stabilitet för barnet. Behovsfrågan blir därför ofta en annan än vid sådana adoptioner som syftar till att ge barnet en bättre uppväxtmiljö. Enbart det förhållandet att barnet har en nära relation till sin styvförälder innebär i sig inte att barnet har ett behov av att bli adopterat (jfr a. prop. s. 143). Bedömningen av barnets behov måste i stället fokusera på vilka positiva effekter som en adoption skulle få för barnet, t.ex. om den kan antas förstärka barnets känsla av trygghet i den familjekonstellation där barnet bor.

10. Om det rör sig om en styvbarnsadoption måste en bedömning också göras av inställningen hos den förälder som inte är vårdnadshavare och som barnet inte bor tillsammans med och den förälderns relation till barnet. Därigenom tillgodoses också kraven på förälderns rätt till familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen.

11. En utgångspunkt är att det är till barnets bästa att ha en nära, god och bestående relation även till den förälder som inte är vårdnadshavare. Den föräldern kan vara ett viktigt stöd under uppväxten och på så sätt bidra till barnets trygghet och utveckling. Finns det förutsättningar för en bestående relation talar det för att en adoption inte är i barnets intresse. Särskilt gäller detta om relationen har karaktären av ett föräldraskap; en adoption bör då som huvudregel inte medges (jfr a. prop. s. 142 f.). Det gäller även om barnet lever tillsammans med en styvförälder som det betraktar som sin mamma eller pappa.

12. Sökandens lämplighet att adoptera är den andra omständigheten som särskilt ska beaktas. Sökandens förutsättningar för att ge barnet ett varaktigt och stabilt föräldra-barnförhållande är självfallet av central betydelse vid prövningen av om sökanden är lämplig, men även andra omständigheter som sökandens personliga egenskaper, ålder och hälsa påverkar bedömningen (jfr a. prop. s. 40 f.).

13. Att bli adopterad är en livsavgörande händelse för ett barn. Barnet har rätt till delaktighet under hela adoptionsförfarandet. Rätten till delaktighet innebär att barnet ska få information, men också en möjlighet att föra fram sina åsikter i frågor som rör adoptionen. Reglerna i 4 kap. föräldrabalken har utformats i enlighet med Barnkonventionen för att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses i adoptionsärendet.

14. Numera anses det inte finnas någon nedre åldersgräns för när barn ska ges möjlighet att komma till tals. Ett barns önskan om att inte behöva föra fram några synpunkter, något som ju kan innebära att ett stort ansvar läggs på barnet, ska också respekteras. (Jfr a. prop. s. 44 ff.)

15. Betydelsen av barnets åsikter beror av barnets förmåga att överblicka konsekvenserna av en adoption. Barnets ålder och mognad ska beaktas och det innebär att hänsyn ska tas i högre grad till ett äldre barns åsikter än ett yngre barns. Det uppställs också ett uttryckligt krav på samtycke till adoptionen när barnet har fyllt tolv år (4 kap. 7 §). Enbart ålder kan dock inte vara avgörande; hur mycket ett barn förstår är inte så entydigt knutet till barnets ålder. Barn som har uppnått en sådan mognad att de förstår innebörden av en adoption ska ges ett stort inflytande över frågan huruvida han eller hon ska adopteras. (Jfr a. prop. s. 44 ff.)

Bedömningen i detta fall

16. De formella förutsättningarna för adoption är uppfyllda.

17. Utredningen ger inte någon anledning att ifrågasätta TRs lämplighet som adoptivförälder. SR betraktar TR som sin pappa och han lever tillsammans med CR och TR under trygga och goda förhållanden.

18. SR föddes efter att förhållandet mellan CR och MM hade tagit slut. MM och SR har därför aldrig bott tillsammans och de har inte heller haft något omfattande och regelbundet umgänge. Det framgår dock att de under perioder har haft ett visst begränsat umgänge och att de aldrig har förlorat kontakten med varandra. MM har uttryckt önskemål om ett mer omfattande och kontinuerligt umgänge med SR och har iordningställt ett rum åt honom.
19. SR är nio år. Han har visserligen gett uttryck för att han inte känner sin biologiska pappa och att han inte vill träffa honom. Det har dock inte framkommit något som tyder på att han har reagerat negativt när han har träffat MM.
20. Även om MM och SR för närvarande inte har någon nära kontakt med varandra saknas inte förutsättningar för att de på sikt ska kunna knyta familjeband till varandra och att MM kan utgöra ett stöd för SR och bidra till hans trygghet och utveckling.
21. SR har inte uttryckt någon tydlig åsikt i frågan om adoption. Hans ålder och mognad är inte heller sådan att han fullt ut kan förstå vad en adoption innebär och överblicka de långsiktiga konsekvenserna av den. Även med beaktande av att hänsyn ska tas till barnets vilja kan de åsikter som han har gett uttryck för inte tillmätas avgörande betydelse vid bedömningen av om en adoption är lämplig.
22. Vid en samlad bedömning – och med hänsyn framför allt till att det fortfarande får anses möjligt att bygga upp en nära relation mellan MM och SR – är det inte lämpligt att adoptionen får genomföras.
23. Adoptionsansökan ska därför avslås.
-

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Kerstin Calissendorff, Agneta Bäcklund (referent), Sten Andersson och Cecilia Renfors
Föredragande har varit justitiesekreteraren Karin Lambertz